

Elemente de impact pre- și post-aderare – evaluări pentru sectorul agroalimentar și rural din România

Daniela GIURCA

Timpul scurt până la data aderării la UE a devenit cel mai puternic factor de presiune pentru dinamizarea proceselor necesare de restructurare a sectorului agroalimentar. Aceasta este o provocare fără precedent pentru decidenții din următorii ani, care trebuie să continue și să accelereze procesul de pregătire instituțională necesară implementării PAC, indispensabilă pentru administrarea fondurilor aferente acesteia. Simultan, pregătirea ”morală” a sectorului pentru exigențele și eventualele șocuri datorate lipsei de competitivitate după intrarea pe Piața Unică trebuie să reprezinte, de asemenea, o prioritate pentru decidenți. Evaluările de tip ”cost/beneficiu” sau de tip ”impact” ale adoptării PAC pot fi utile, oferind un cadru orientativ cuantificat și o bază pentru alegerea tipului potrivit de politică agricolă în perioada de pre-aderare și post-aderare (în limitele de flexibilitate ale acquis-ului comunitar), dar pot oferi de asemenea repere pentru producători și consumatori.

Introducere

Cursa contra cronometru până la data aderării la Uniunea Europeană reprezintă pentru România un factor de presiune puternic pentru dinamizarea proceselor necesare de restructurare ale sectorului agroalimentar și zonelor rurale. Aceasta este o provocare fără precedent pentru decidenții din următorii ani deoarece, în timp extrem de scurt (2 ani în cazul în care România va adera în 2007), sectorul agroalimentar trebuie să fie pregătit din punct de vedere instituțional pentru implementarea Politicii Agricole Comune și

pentru administrarea fondurilor aferente acesteia dar și să fie pregătit ”moral” pentru exigențele și eventualele șocuri datorate lipsei de competitivitate după intrarea pe Piața Unică.

Absorbția fondurilor comunitare propuse României în 2004 va depinde în special de voința de restructurare și de ”abilitățile” decidenților în alegerea modelului potrivit de politică agricolă pentru următoarea perioadă, dar și după aderare.

Evaluările de tip ”cost/beneficiu” (Idu, 2001; Ciupagea, 2004) ale aderării la UE și ale adoptării Politicii Agricole Comune

(Leonte ș.a., 1998; Rusali, 2000; Pouliquen, 2001; Comisia Europeană, 2002; Dumitru, 2004; evaluări și studii efectuate de specialiști în cadrul MAPAM și evaluările care au stat la baza elaborării documentelor de poziție ale României și care au servit la definitivarea negocierilor – documente nepublicate) bazate pe diferite metodologii au constituit un subiect de cercetare incitant și controversat în același timp, oferind un cadru orientativ cuantificat (cu diferite grade de acuratețe), referitor la posibile efecte ale adoptării *acquis*-ului comunitar.

Recenta schimbare a Politicii Agricole Comune și noua orientare a sprijinului comunitar pentru agricultură și dezvoltare rurală, precum și dinamica acesteia (proponerile Comisiei pentru schimbarea politicii de dezvoltare rurală începând cu 2007) fac din ce în ce mai dificil de comensurat impactul adoptării PAC, cuantificările putând fi doar orientative și bazate pe o serie de ipoteze, fiind practic imposibil de a mai aplica și utiliza metodele anterioare. Totuși, astfel de evaluări sunt necesare și, chiar dacă se bazează pe o serie de presupuneri, ele pot oferi decidenților o bază pentru alegerea tipului potrivit de politică agricolă în perioada de pre-aderare și post-aderare, în limitele de flexibilitate oferite de *acquis*-ul comunitar, dar pot oferi de asemenea repere pentru producători și consumatori.

Principalele procese generatoare de costuri/beneficii ale integrării în UE pentru sectorul agroalimentar și rural se datorează presiunilor “pe termen scurt” exercitate de necesitatea transformărilor rapide spre un model de agricultură “obligatoriu”, total diferit de cel actual. Cuantificarea impactului acestor procese

obligatorii este extrem de dificilă și pentru foarte multe puncte – prezentate orientativ în Tabelul 1 – pot fi făcute doar evaluări subiective.

Principalele “costuri” mai ales în perioada de pre-aderare, se datorează exigențelor de natură legislativă, instituțională, precum și diferențelor dintre politica agricolă națională și PAC și starea sectorului agricol și a zonelor rurale comparativ cu cea din UE. Alocările financiare necesare ajustărilor sunt semnificative și reprezintă costuri importante pentru bugetul național deoarece se adresează unor priorități “impuse” de viitorul statut de membru UE. Tot în această categorie pot fi incluse eforturile bugetare de cofinanțare a proiectelor care se derulează prin instrumentele financiare de pre-aderare.

Costurile plătite de consumatori vor fi probabil cele mai considerabile și destul de dificil de cuantificat. Ele se vor datora în general creșterii prețurilor produselor agroalimentare și se vor resimți după aderare.

Categoria “beneficiilor” este și mai greu de cuantificat deoarece o serie de elemente sunt subiective și poate idealiste, dacă sunt privite din perspectiva realităților românești. În această categorie se încadrează: schimbarea mentalității producătorilor și consumatorilor, formarea unui alt tip de fermier, al unui alt tip de locuitor al zonei rurale. Beneficiile datorate politicii agricole comune prin mecanismele care asigură păstrarea în bune condiții a mediului înconjurător, a securității alimentelor, a bunăstării animalelor sunt și vor rămâne și pe viitor extrem de dificil de evaluat.

Din categoria “cunoscutelor” necesare

- unor astfel de evaluări pot fi considerate:
- angajamentele bugetare ale UE destinate României în perioada 2007-2009 pentru agricultură și dezvoltare rurală (propunerea din aprilie 2004);
 - rezultatele negocierilor capitolului 7 (închis provizoriu în iunie 2004);
 - legislația PAC în vigoare și propunerile pentru reforma politicilor de dezvoltare rurală;
 - structura orientativă a exploatațiilor și a suprafețelor agricole utilizate (conform rezultatelor recensământului ge-

- neral agricol).
- Categoria “necunoscutelor” este ceva mai complexă și necesită o serie de estimări referitoare la:
- valoarea angajamentelor bugetare ale României începând cu anul 2007;
 - nivelul suprafețelor, numărul de animale, producțiile și consumurile la nivelul anului 2007 și în anii următori;
 - numărul și structura exploatațiilor eligibile pentru plăți directe și măsuri de piață.

Tabelul 1: Principalele procese pre- și post-aderare, potențial generatoare de costuri și beneficii în sectorul agroalimentar și rural datorate adoptării *acquis*-ului comunitar

	Costuri	Beneficii
Perioada de preaderare	Adoptarea <i>acquis</i> -ului: <ul style="list-style-type: none"> - modificarea și crearea cadrului legislativ - construcția instituțională (eforturi logistice pentru crearea instituțiilor obligatorii și formarea capitalului uman necesar funcționării acestora) - începutul implementării <i>acquis</i>-ului Dinamizarea procesului de restructurare în sectorul agroalimentar	Crearea unor noi “reguli ale jocului” va impune rigori care se vor instiui treptat și vor putea “educa” atât producătorii cât și consumatorii în spiritul economiei de piață și al rigorilor din punct de vedere al calității <ul style="list-style-type: none"> - pot fi beneficii imperceptibile pe termen scurt
	Acordarea unei atenții sporite ruralului și problemelor acestuia concretizate prin politici specifice la nivel național și regional.	
	Cofinanțarea programelor de pre-aderare; PHARE, SAPARD, ISPA, etc	Contribuțiile UE nerambursabile prin instrumentele financiare de pre-aderare și/sau a altor programe nerambursabile finanțate de alte organisme internaționale, în cazul în care România va avea capacitatea să absoarbă aceste fonduri (gradul scăzut de absorbție a fondurilor SAPARD până în acest moment relevă faptul că beneficiile scontate la acest capitol ar putea să nu fie la nivelul așteptărilor)

	Costuri	Beneficii
După aderare	Implementarea și respectarea <i>acquis</i> -ului: <ul style="list-style-type: none"> - costuri operaționale obligatorii (necesare funcționării instituțiilor create) - costuri generate de nevoia de restructurare a sectorului agroalimentar și de cerințele privind respectarea standardelor impuse de legislație precum și de necesitatea îmbunătățirii competitivității sectorului 	Monitorizarea fluxurilor “banilor comunitari” și creșterea gradului de transparență a utilizării acestora.
	Obligațiile României ca membră a UE: <ul style="list-style-type: none"> - contribuția la bugetul comunitar - impactul asupra bugetului național datorat reducerii taxelor vamale - posibile cereri de compensații financiare din partea unor țări cu care România are acorduri comerciale, țări care vor pierde datorită noilor taxe vamale la produsele agroalimentare 	Alocările de la bugetul UE pentru agricultură și dezvoltare rurală
	Producători: <ul style="list-style-type: none"> - costuri care derivă din necesitatea creșterii competitivității sectorului: redimensionarea exploatațiilor, modernizarea, industriei prelucrătoare, a filierelor agroalimentare - neeligibilitatea pentru accesul la subvenții a producătorilor nepregătiți 	<ul style="list-style-type: none"> - Creșterea valorii pământului și funcționarea pieței funciare - Consolidarea fermelor - Producătorii eligibili pentru sprijin prin PAC vor beneficia de plățile directe și de sprijinul alocat prin măsurile de piață - Creșterea competitivității în agricultură și industria alimentară
	Consumatori: <ul style="list-style-type: none"> - creșterea prețurilor la majoritatea produselor agroalimentare 	Consumatori: <ul style="list-style-type: none"> - produse de calitate la standarde europene
	Costuri sociale în mediul rural legate de necesitatea îmbunătățirii calității vieții rurale	Beneficiile în mediul rural se vor resimți cel mai probabil pe termen lung dacă programele destinate acestor zone (sprijinite prin noua politică agricolă comună a pilonului II) vor fi valorificate corespunzător

1. Eforturile financiare (naționale și comunitare) în perioada de pre-aderare destinate sectorului agricol și dezvoltării rurale

Unele estimări preliminare ale MAPDR din 2003 referitoare la efortul

financiar destinat construcției instituționale necesare implementării și funcționării *acquis*-ului comunitar în sectorul agroalimentar și dezvoltării rurale se cifrează la circa 800 milioane euro (din surse bugetare și instrumente de pre-aderare). Pentru perioada 2004-2007 sunt estimate cheltuieli de circa 530 milioane euro

(Ciupagea, 2004) pentru dezvoltarea cadrului instituțional necesar până la data aderării (din care peste 80% reprezintă efortul financiar destinat sectorului sanitar-veterinar).

Valoarea investițiilor (MAPDR, 2004) destinate îndeplinirii cerințelor pentru integrarea europeană în perioada 2001-2003 s-a ridicat la 68 milioane euro (din care 19,5 prin programe PHARE, circa 30 din surse bugetare, 9 din surse proprii și alte 9 din surse extrabugetare).

Conform datelor prezentate de MAPDR în mai 2004 sprijinul UE destinat pregătirii sectorului pentru aderare prin programul PHARE a fost semnificativ. Astfel, valoarea proiectelor PHARE destinate armonizării legislative, construcției instituționale și asistenței tehnice s-au ridicat în perioada 2001-2003 la 36,4 milioane euro, din care 37% pentru sectorul sanitar-veterinar, 35% pentru sectorul fitosanitar, 11% pentru politica agricolă și de dezvoltare rurală la nivel național și regional, 7% pentru controlul calității produselor agroalimentare iar restul sumelor pentru sectorul piscicol și al vinului.

Pentru perioada 2004-2006 sunt prevăzute proiecte în valoare de 75 milioane Euro (din care 45% destinate investițiilor, 31% construcției instituționale și 25% pentru armonizare legislativă) pentru 4 priorități: analize economice și politici sectoriale, gestionarea fondurilor FEOGA, dezvoltare rurală, siguranța alimentelor și sectoarele sanitar-veterinar și fito-sanitar.

Prin programul SAPARD (*Special Pre-Accession Programme for Agriculture and Rural Development*) Uniunea Europeană alocă României 150 milioane de euro anual în perioada 2000-2006 pentru dezvoltare rurală. Cu toate că sumele sunt semnificative (1050 milioane

euro), este posibil ca acestea să nu poată fi absorbite în totalitate în această perioadă.

Una din principalele cauze ale neutilizării acestor fonduri se datorează resurselor bugetare limitate (contribuția bugetară pentru toată perioada ar trebui să fie de peste 280 milioane euro) și decapitalizării sectorului agroalimentar, care limitează cofinanțarea privată a proiectelor estimată la circa 370 milioane euro. La toate acestea se mai adaugă rigorile europene legate de eligibilitate și procedurilor destul de greoaie de validarea a proiectelor.

Faptul că până în august 2004 s-au absorbit doar 45% din fondurile alocate primei tranșe financiare (203 milioane euro pentru anul 2000) vine să confirme temerile că vor exista dificultăți majore în absorția tututuror fondurilor SAPARD alocate României.

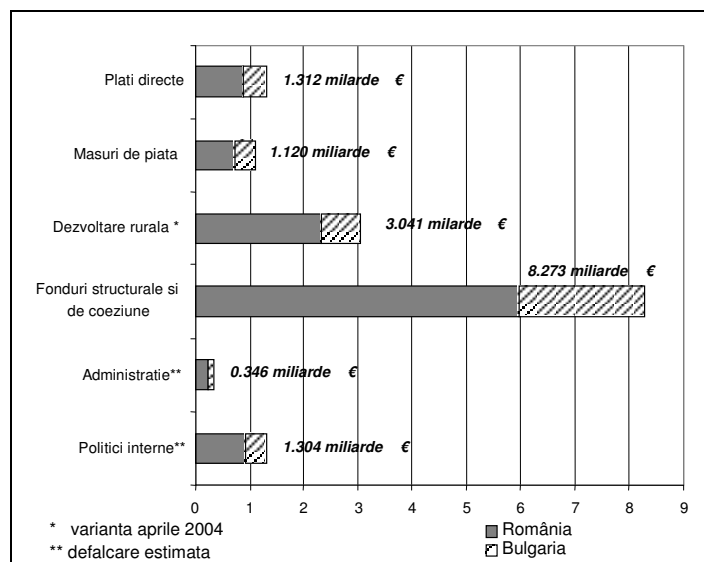
2. Implicațiile financiare post-aderare

2.1 Evaluări la nivel național

În februarie 2004 a fost prezentat Parlamentului European propunerea de buget pentru perioada 2007-2013¹ incluzând și “pachetul financiar” alocat României și Bulgariei pentru perioada 2007-2009, urmând ca pentru perioada 2010-2013 celor două țări să li se aloce sume conform prevederilor financiare reglementate. Angajamentele financiare ale UE pentru România și Bulgaria sunt prezentate în Figura 1.

Fondurile pentru agricultură și dezvoltare rurală reprezintă cea mai semnifi-

¹ Care se referea la o Uniune cu 27 de membrii.

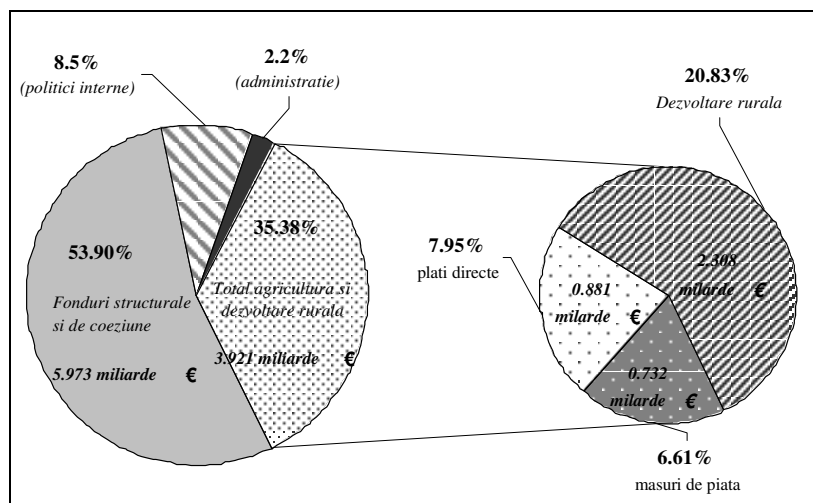
Sursa: pe baza propunerilor făcute de Comisia Europeană (2004) și a propunerilor din aprilie 2004. Defalcarea pentru capitolele “Administrație” și “Politici interne” este o estimare.

Figura 1: Structura pachetului financiar (buget UE) pentru România și Bulgaria în perioada 2007-2009

cativă parte, 35% din totalul sumei, la care se mai adaugă o parte importantă din fondurile structurale.

Valoarea totală a sumelor propuse României din bugetul UE alocate pentru agricultură, dezvoltare rurală și fonduri structurale este de 9,894 miliarde euro (propunere din aprilie 2004; Bulgaria are alocată suma de 3,852 miliarde euro). Dacă defalcarea celorlate două capitole: “politici interne” și “administrație” (care în pachetul financiar sunt prezentate ca sume pentru ambele țări Bulgaria și România) s-ar face după aceeași pondere (72% pentru România și 28% pentru Bulgaria), România ar mai putea beneficia în plus de încă 1,1 miliarde Euro astfel că suma totală ar putea atinge 10,9 miliarde de euro în perioada 2007-2009 (sumele și structura acestora pe capitole sunt prezentate în Figura 2).

Conform unor estimări recente (Ciupagea, 2004), efortul bugetar al României pentru perioada 2007-2009 (evaluat conform principiilor de co-finanțare a fondurilor structurale și contribuției obligatorii a României la bugetul UE de 1,14% din PIB prognozat al perioadei respective) se ridică la 7,4 miliarde euro. Conform propunerilor Comisiei Europene, României se vor aloca în anul 2009 fonduri în valoare de 7% din PIB al aceluși an, comparativ cu 1% din PIB contribuție națională. În varianta optimistă în care România va fi complet pregătită pentru aderare în 2007, balanța netă a transferurilor financiare dintre România și UE ar putea fi una pozitivă, fluxurile nete de fonduri fiind estimate la peste 6 miliarde Euro. Aceste câștiguri se pot diminua substanțial însă dacă România nu va fi suficient pregătită să “absoarbă” fondurile alocate.

Sursa: pe baza propunerilor făcute de Comisia Europeană (2004) și a propunerilor din aprilie 2004. Defalcarea pentru capitolele “Administrație” și “Politici interne” reprezintă o estimare.

Figura 2: Propunerea de pachet financiar pentru România (aprilie 2004) pentru perioada 2007-2009

2.2 Evaluări pentru sectorul agricol și spațiul rural

Ținând cont de specificul și nivelul de dezvoltare al agriculturii și zonelor rurale din România, Uniunea Europeană a propus guvernului o redistribuire a fondurilor prezentate în pachetul financiar la capitolul de dezvoltare rurală (20% din suma prevăzută inițial) spre capitolul de plăți directe și o sumă de 800 milioane de euro din fondurile structurale destinate dezvoltării rurale. Conform acestor evaluări suma totală a fondurilor comunitare destinate agriculturii și dezvoltării rurale posibil de acordat în perioada 2007-2009 se ridică la 4,7 miliarde euro. În Figura 3 este prezentată structura și valoarea alocațiilor financiare din bugetul UE posibil de acordat României în perioada 2007-2009.

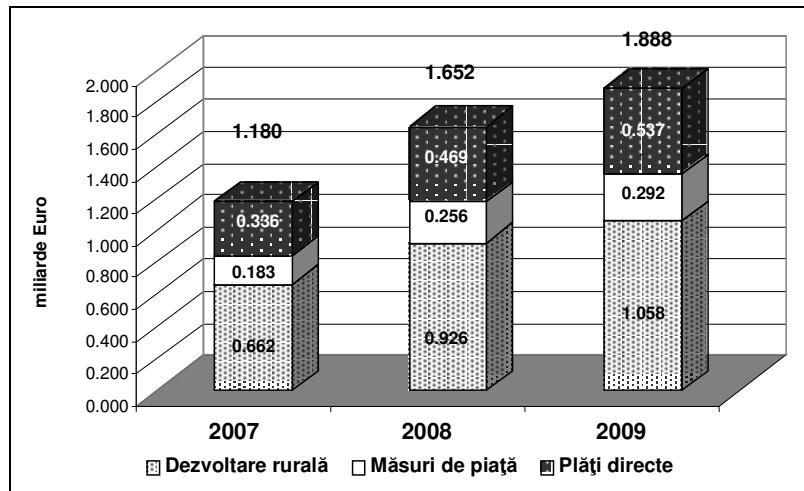
În urma negocierilor s-a creat posibilitatea suplimentării plăților directe acor-

date din bugetul comunitar (prin mecanismul *top-up*) cu 30% mai mult față de valoarea stabilită prin negocieri. Sumele complementare se vor acorda din bugetul național iar valoarea acestui efort financiar se ridică la 403 milioane euro în perioada 2007-2009.

Sume semnificative sunt necesare deasemenea pentru cofinanțarea programelor de dezvoltare rurală. Pentru perioada 2007-2009 valoarea acestei cofinanțări² se ridică la peste 870 milioane euro.

În total, valoarea efortului bugetar național necesar pentru agricultură și dezvoltare rurală în perioada 2007-2009 se poate ridica la 1,2 miliarde Euro, sumă care ar fi cu doar 0,1 miliarde euro mai mare față de bugetul derulat de MAPDR din perioada 2001-2003. Se poate conclu-

² 33% din sumele alocate pentru dezvoltare rurală.

Sursa: estimări pe baza pachetului financiar prezentat de către CE (cheia de repartizare pe ani: 25%, 35%, 40% din sumele totale pentru România).

Figura 3: Posibila repartizare a bugetului comunitar pentru agricultură și dezvoltare rurală în perioada 2007-2009 – estimări

ziona că din acest punct de vedere nu ar trebui să existe probleme.

În varianta optimistă în care România va avea până în 2007 un sector agricol și rural pregătit 100% pentru absorbția fondurilor comunitare disponibile, beneficiul net al sectorului în perioada 2007-2009 ar putea fi de 3,4 miliarde euro.

2.3 Implicațiile aderării la UE asupra producătorilor agricoli

Evaluarea impactului aderării la nivelul producătorilor agricoli și agro-procesatorilor a devenit mai dificilă odată cu schimbarea PAC.

Cu toate acestea, o abordare simplistă bazată pe ipoteze (în cazul necunoscutelor) și date cunoscute (rezultatele obținute prin închiderea documentului comun de poziție și reglementările *acquis*-ului comunitar și metodologia de aplicare pentru

România) poate oferi un cadru orientativ asupra impactului adoptării *acquis*-ului comunitar la nivelul producătorilor.

Evaluarea se bazează pe o abordare simplă. Scenariul propus pleacă de la ipoteza optimistă că până în 2007 România va fi pregătită pe deplin din punct de vedere instituțional, din punct de vedere al cerințelor privind siguranța alimentelor, bunăstarea animalelor, starea mediului înconjurător etc. și va produce minim la nivelul stabilit prin negocieri (cote, producții de referință etc), îndeplinind 100% condițiile de eligibilitate.

Metodologia de evaluare a sprijinului financiar pentru sectorul agroalimentar românesc se bazează pe aplicarea Politicii Agricole Comune în vigoare după 2007 (alte scenarii privind configurația PAC nerelevante). Fiecare produs în parte a fost tratat separat conform datelor statistice disponibile, elementelor negociate și aplicând toate prevederile legislative

comunitare iar evaluarea a constat în estimarea valorii plăților directe și a valorii sprijinului pentru Organizarea Comună de Piață pentru principalele produse.

2.3.1 Evaluarea plăților directe

Pentru evaluarea plăților directe posibil de acordat producătorilor români începând cu anul 2007, s-au luat în calcul rezultatele negocierilor referitoare la acest capitol (în Tabelul 2 sunt prezentate ipotezele care au stat la baza evaluării plăților directe posibil de acordat producătorilor români). Rigorile impuse României pentru alocarea graduală a plăților directe (în anul 2007: 25% din valoarea plăților acordate în UE, în 2008: 30% în 2009: 35%, în 2010: 40% și apoi o creștere anuală de 10%, până la atingerea valorii de 100% din sprijinul UE) au dus și la estimarea plăților directe pe termen lung (anul 2016, când se poate acorda din bugetul comunitar sprijin

similar cu cel din UE-25 – vezi Tabelul 2). Având în vedere orizontul extrem de îndepărtat (10 ani de la data aderării), aceste valori sunt doar orientative. Există posibilitatea ca până la acea dată să se producă schimbări favorabile României, mai ales în ceea ce privește productivitatea de referință la culturile arabile și poate alte schimbări în acordare plăților directe.

Repere importante ale acestei evaluări vizează practic perioada 2007-2009, pentru care valoarea totală a plăților directe este deja stabilită de către Comisia Europeană (vezi Figura 3).

Pentru culturile arabile la evaluarea plăților directe s-a ținut cont de rezultatele negocierilor (vezi Tabelul 2) care reflectă practic recomandările Comisiei Europene, exprimate în răspunsul dat României după prezentarea documentului de poziție, referitoare la stabilirea suprafețelor și producțiilor de referință s-au bazat pe datele statistice recente (media anilor 2000-2002) privind de culturile in-

Tabelul 2: Ipoteze de calcul pentru evaluarea plăților directe pentru România

Produse evaluate	Rezultate negocieri	Reglementare <i>Baza de calcul</i>	Plăți direct orizont 2016 <i>Valoare egală cu cea a UE-25 (mil. euro)</i>
Culturi arabile		(EC) No 1258/1999	1171
- Suprafața de bază	7012666 ha	(EC) No 1782/2003	
- Productivitatea de referință	2,65 t/ha	(EC) No 1251/1999	
		(EC) No 1782/2003	
Orez		(EC) No 1782/2003.	0,063
- Suprafața de bază	500 ha		
- Productivitatea de referință:	1,681 t/ha		
▪ fibre lungi	42 tone		
▪ fibre scurte	921 tone		

Produse evaluate	Rezultate negocieri	Reglementare <i>Baza de calcul</i>	Plăți direct orizont 2016 <i>Valoare egală cu</i> <i>cea a UE-25</i> <i>(mil. euro)</i>
Lapte și produse lactate		(EEC)No 3950/92, (EC) No 1788/2003 (EC) No 1255/1999 (EC) No 1782/2003	135
Cota națională de referință din care:	3057000 t cu 35.93 g/kg grăsime		
- livrări procesare	1093000 t		
- vânzări directe	1964000 t		
- rezervă specială de restructurare din 2009	188400 t		
Carne de vită plafoane		(EC) No 1254/1999 (EEC) No 1208/81 (EC) No 1760/2000 (EC) No 1825/2000 (EC) No 1254/1999	222
- pentru prima specială pentru tăurași la îngrășare	452000 capete		
- pentru prima specială pentru vaci care alăptează	150000 capete	(EC) No 1254/1999	
- pentru abatorizare sau export	1233000 capete din care: 1148000 bovine și 85000 viței	(EC) No 1254/1999	
Suma globală pentru plăți adiționale	858260 euro	(EC) No 1254/1999	
Ovine și caprine		(EC) No 2529/2001	93,5
Plafon național ovine din care:	5880620 capete		
- în zona montană	1764000 capete		
- în zona de câmpie	4116000 capete		
Caprine	400000 capete		
Suma globală pentru plăți adiționale	6216782 euro		
Pășuni și fânețe	654898 ha	(EC) No 1255/1999	229

cluse în categoria culturi arabile. Orientativ, în Tabelul 3 sunt prezentate datele care au stat la baza fundamentării negocierilor finale.

erilor finale.

Astfel, suprafața totală de referință eligibilă pentru plăți directe va fi în 2007

Tabelul 3: Suprafețele și producțiile de referință pentru evaluarea plăților directe pentru culturile arabile din România – orizont 2007

Culturi arabile eligibile pentru plăți directe	Suprafața de referință (ha)	Productivitatea de referință (t/ha)	Producția de referință (t)
Grâu și secară	2272809	2,65	6022944
Orz și orzoaică	569531	3,10	1765545
Porumb	2848145	3,5	9968508
Sorg	2755	1,5	4133
Floarea soarelui	891687	1,3	1159194
Soia	70650	2,0	141300
Alte culturi	355211		
Orez	500	1,681	840
Total culturi arabile	7012666	2,65	

de 7012666 hectare (75% din totalul terenului arabil din România) iar randamentul de referință necesar evaluării plăților directe de 2,65 t/ha.

Conform acestor repere menționate în documentele negocierilor finale și aplicând legislația PAC în vigoare pentru România, începând cu 2007 (vezi Tabelul 2) se poate face o evaluare simplă (varianta 1) a nivelului plăților directe posibil de acordat în 2016 (egală cu cea din UE-25) după cum urmează:

$$PDa = (Sr * Pr) * PiUE \text{ în care:}$$

PDa = plățile directe pentru culturi arabile (la nivelul celor din UE-25)

Sr = suprafața de referință negociată pentru România

Pr = productivitatea de referință

$PiUE$ = prețul de intervenție din UE – 63euro/t (conform EC1258/1999 și EC1782/2003)

$$PDa = (7012666 * 2,63) * 63 = \\ = 1170764589 \text{ euro}$$

Conform acestei evaluări simple plățile directe aferente culturilor arabile posibil de acordat în România în anul 2016 pe hectar ar fi de 167 euro.

Rezultatele unei evaluări mai precise (varianta 2) bazată pe suprafețele și productivitățile de referință ale tuturor culturilor arabile (prezentate în Tabelul 3) după aceeași metodologie sunt prezentate în Tabelul 4. Conform acestei variante de evaluare în anul 2016 plățile directe aferente culturilor arabile ar fi de 180 euro/ha.

Conform reglementărilor UE pentru aplicarea PAC în noile state membre, și anume ca în anul 2007 să se acorde din bugetul comunitar 25% din plățile acordate în UE, în 2008: 30%, în 2009: 35%, în 2010: 40% și apoi o creștere anuală de 10%, până la atingerea valorii de 100% din sprijinul UE, am evaluat nivelul plății directe/ha posibil de acordat din bugetul comunitar în perioada 2007-2016 (Tabelul 5).

Tabelul 4: Estimarea plăților directe posibil de acordat în 2016 – varianta 2

Culturi arabile	Sr (ha)	Pr (t/ha)	PiUE (euro/t)	PDa (euro)
Gr\u+secar[2272809	2.65	63	379445463
Orz+orzoaic[569531	3.1	63	111229404
Porumb	2848145	3.5	63	628015973
Sorg	2755	1.5	63	260348
Floarea soarelui	891687	1.3	63	73029165
Soia	70650	2	63	8901900
Orez	500	1,681	126,75	106533
Alte culturi	355211	2.65	63	59302476
Plante textile*	1378			91290
<i>Total plăți directe culturi arabile</i>				<i>1260382552</i>

Notă: * cantitatea națională garantată de fibre lungi este de 42 t și cea de fibre scurte este de 921 t, iar sprijinul în acest caz este diferențiat: 200 euro/t în cazul fibrelor lungi și 90 euro/t în cazul fibrelor scurte.

Tabelul 5: Plățile directe la ha aferente culturilor arabile, posibil de acordat producătorilor români din bugetul comunitar în perioada 2007-2016

	(euro/ha)									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Varianta 1	42	50	58	67	83	100	117	134	150	167
Varianta 2	45	54	63	72	90	108	126	144	162	180

Aceste valori ar putea suferi modificări pozitive (mai ales pe termen lung) deoarece este de așteptat să se reactualizeze productivitățile de referință, iar acestea ar putea crește în următorii ani și implicit nivelul plăților directe ar crește. Este posibil, de asemenea, ca înainte de aderare sau poate imediat după aceea să se fixeze productivitățile de referință pe perioade mai recente – considerarea anului 2004 ar aduce o creștere în productivitatea de referință.

Evaluarea plăților directe aferente sectorului zootehnic se bazează pe aceeași metodologie simplă: aplicarea re-

glementărilor comunitare pentru fiecare produs în parte (lapte, carne de vită și carne de oaie și capră) și rezultatele negocierilor (vezi Tabelul 2).

Cota de lapte alocată României este de 3057000 tone anual (indicii de calitate fiind de 35,93g grăsime /kg) din care 1093000 tone destinată procesării și 1964000 tone destinată vânzării directe. Datorită specificului acestei piețe care este la ora actuală dezorganizată România a mai obținut, începând cu anul 2009, o cotă de rezervă (de restructurare) de 188000 tone lapte/anual și amendamentul referitor la cotele de vânzări directe și

livrări pentru industrializare, care vor trebui revizuite și eventual restabilite (inclusiv reevaluarea conținutului de grăsime) pe baza unor perioade mai recente de referință 2004-2006, când se speră că statistica sectorului va fi mai precisă. Pentru realizarea cotei de lapte negociate sunt necesare 826216 capete cu un randament de 3700 t/vacă/an. Conform reglementărilor UE acestor efective le sunt necesare 413108 ha de pășune (maximum 2 UVM/ha).

Pentru lapte plățile directe sunt evaluate conform reglementărilor CE 1255/1999 amendată prin CE 1782/2003 și anume:

- prima pentru cantitatea aferentă cotei începând cu 2006-2007 este de 24,94 euro/tonă
- prima suplimentară /plata pe suprafața de pășune permanentă

Plățile directe totale pe tona de lapte eligibil (cota) și anume prima + prima suplimentară/plata pe suprafața de pășune nu pot să depășească în UE-25 în anul 2007 – 41,7 euro/tonă iar plata acordată pe pășune permanentă nu poate depăși 350 euro/ha.

Conform acestor ipoteze am evaluat plățile directe aferente sectorului lapte și produse lactate astfel:

$$PDI = (Ql * pl) + ps$$

în care:

PDI = valoarea plăților directe la lapte (euro)

Ql = cota de lapte (t) în anul 2016 (cota negociată+cantitatea de rezervă)

pl = prima aferentă cotei (euro/t)

ps = suplimentul la primă care poate fi acordat pentru toată cota de lapte (16,76 euro/t) sau poate fi combinat cu o plată directă de 350 euro/ha pe suprafața de

pășune permanentă eligibilă cotei respective (stabilită pentru fiecare producător în parte).

$$PDI = (324400 * 24.94) + (16.6 * 3245400) \\ = 135333180 \text{ euro}$$

Conform acestor evaluări în anul 2016 plățile directe/t lapte aferent cotei vor fi de 41,7 euro/t, iar dacă se consideră că pentru realizarea cotei sunt necesare 877135 vaci de lapte (cu un randament de 3,7 t/cap) se poate spune că sprijinul aferent unei vaci eligibile va fi de 155 euro/cap. Suma totală a plăților directe – orizont 2016 – aferente cotei de lapte este de 135 milioane euro din care 81 milioane pentru prime/cota de lapte și 54 de milioane euro pot fi acordate ca primă suplimentară (acordată ca supliment la prima sau ca plată directă pe hectarul eligibil de pășune permanentă, funcție de politica agricolă națională). Plățile directe aferente cotei de lapte pentru România în perioada 2007-2016 sunt prezentate în Tabelul 6.

Evaluarea plăților directe pentru carne de vită, oaie și capră s-a făcut după metodologia utilizată anterior, conform ipotezelor prezentate în Tabelul 2.

Plățile directe pentru carnea de vită și vițel s-au calculat după cum urmează:

$$PDV = \sum P_v + P_{av}$$

în care:

PDV = plăți directe pentru carne de vită

P_v = prime specifice sectorului

P_{av} = plăți adiționale pentru carne de vită

În Tabelul 7 este prezentată valoarea plăților directe posibil de acordat pentru carne de vită și vițel în anul 2016

Evaluarea plăților directe pentru carnea de oaie și capră s-a bazat pe aceeași metodologie utilizând rezultatele

Tabelul 6: Plățile directe aferente cotei de lapte, posibil de acordat producătorilor români din bugetul comunitar în perioada 2007-2016

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Buget plăți directe pentru cota de lapte (euro)	31869225	38243070	47366613	54133272	67666590	81199908	94733226	108266544	121799862	135333180
din care:										
<i>pentru primă</i>	19060395	22872474	28329097	32376110	40470138	48564166	56658193	64752221	72846248	80940276
<i>pentru prima suplimentară</i>	12808830	15370596	19037516	21757162	27196452	32635742	38075033	43514323	48953614	54392904
euro/animal eligibil (3,7 t lapte anual)	39	46	54	62	77	93	108	123	139	154

Tabelul 7: Evaluarea plăților directe pentru carne de vită și vițel posibil de acordat în 2016

Plafoane negociate	Capete (1)	euro/cap EC 1254/1999 (2)	Prime (euro) P_v (1*2)	Plăți adiționale (euro) P_{av}
Pentru prima specială pentru tăurași la îngrășare	452000	210	94920000	
Pentru prima specială pentru vaci care alăptează	150000	200	30000000	
Pentru abatorizare sau export	1233000			
din care:				
- pentru bovine adulte	1148000	80	91840000	
- pentru viței	85000	50	4250000	
Plăți adiționale				858260
Total plăți directe pentru carne de vită și vițel aferente anului 2016 = 221868260 euro				

negocierilor și reglementările comunitare în vigoare: (EC) No 2529/2001.

Plățile directe pentru carnea de oaie și capră s-au calculat după cum urmează:

$$PDo = \sum Po + Pao$$

în care:

PDo = plăți directe pentru carne de oaie și capră

Po = prime specifice sectorului

Pao = Suma globală pentru plăți adiționale pentru carnea de oaie și capră

În Tabelul 8 este prezentată valoarea plăților directe posibil de acordat pentru carne de oaie și capră în anul 2016.

Plecând de la aceste evaluări am calculat sumele aferente plăților directe pentru carne de vită și vițel și carne de oaie și capră posibil de acordat producătorilor români în perioada 2007-2016 (Tabelul 9) conform negocierilor și anume, în anul 2007 să se acorde din

bugetul comunitar 25% din nivelul plăților acordate în UE, în 2008: 30% în 2009: 35%, în 2010: 40% și apoi o creștere anuală de 10%, până la atingerea valorii de 100% din sprijinul UE,

În Tabelul 10 și Figura 4 sunt prezentate plățile directe posibil de acordat producătorilor români din bugetul comunitar, estimate conform ipotezelor de lucru pentru perioada 2007-2016. Cifrele au un caracter orientativ, la fel și structura prezentată, servind doar la evaluarea sumelor totale care revin României.

Plățile directe (atât cele din sectorul vegetal și cele din sectorul animal) se vor aloca independent de nivelul producției, putând fi acordate funcție de deciziile politice atât sub forma unei scheme simplificate de plată sau sub forma plății unice pe suprafață (posibil de acordat conform rezultatelor negocierilor tuturor deținătorilor de terenuri de peste 0,3 ha).

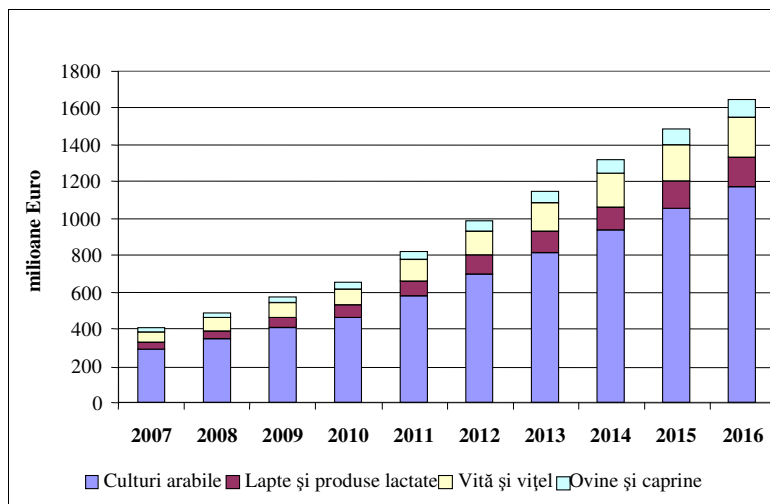

Figura 4: Structura plăților directe posibil de acordat în perioada 2007-2009

Tabelul 8: Evaluarea plăților directe pentru carne de oaie și capră posibil de acordat în 2016

Plafone negociate	Capete	euro/cap EC 1254/1999	Prime (euro) <i>P_o</i>	Suma globala pentru plăți adiționale (euro) <i>P_{ao}</i>
	(1)	(2)	(1*2)	
Plafon național ovine /caprine	5880620			
din care:				
- în zona montană circa 30%	16441860	28,0	46037208	
- în zona de câmpie circa 70%	38364340	21,0	80565114	
- caprine	400000	16,8	6720000	
Plăți adiționale				6216782
Total plăți directe pentru carne de oaie și capră aferente anului 2016=139539104 euro				

Tabelul 9: Plățile directe aferente plafoanelor negociate la carne, posibil de acordat producătorilor români din bugetul comunitar în perioada 2007-2016

Plăți directe	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Pentru carne de vită și vițel	55467065	66560478	77653891	88747304	110934130	133120956	155307782	177494608	199681434	221868260
Pentru carne de oaie și capră	34884776	41861731	48838686	55815642	69769552	83723462	97677373	111631283	125585194	139539104

Tabelul 10: Evaluarea plăților directe totale aferente negocierilor și PAC posibil de acordat în perioada 2007-2016 pentru sectorul agroalimentar românesc

Plăți directe	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Culturi arabile (varianta 1)	292691147	351229377	409767606	468305835	585382294	702458753	819535212	936611671	1053688130	1170764589
Lapte	31869225	38243070	47366613	54133272	67666590	81199908	94733226	108266544	121799862	135333180
Carne de vită și vițel	55467065	66560478	77653891	88747304	110934130	133120956	155307782	177494608	199681434	221868260
Carne de oaie și capră	34884776	41861731	48838686	55815642	69769552	83723462	97677373	111631283	125585194	13539104
Total plăți directe	414912213	497894656	583626796	667002053	833752566	1000503080	1167253593	1334 004106	1500754619	1667505133

(euro)

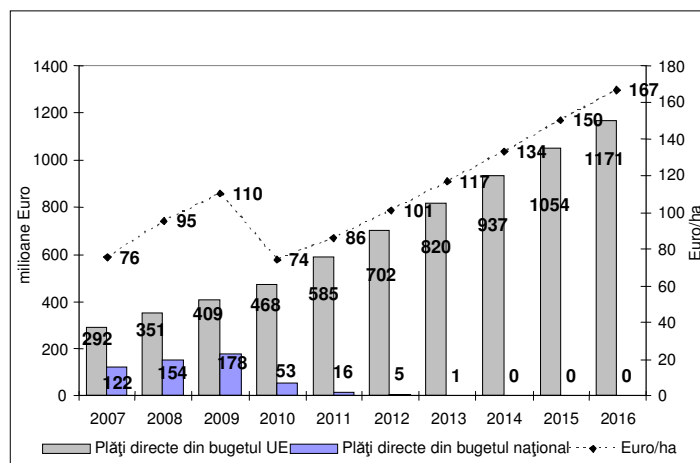
Pentru perioada 2007-2009 s-a obținut o suplimentare a plăților directe prin realocările din pachetul financiar (20% din sumele destinate dezvoltării rurale). De asemenea, Uniunea Europeană a acordat României posibilitatea suplimentării plăților directe acordate din bugetul comunitar (prin mecanismul *top-up*) cu 30% față de valoarea stabilită în urma negocierilor. Sumele complementare se vor

acorda din bugetul național. În Tabelul 11 sunt prezentate evaluările plăților directe conform acestor ajustări pentru perioada 2007-2009.

În Figura 5 este prezentat nivelul maxim al plăților directe (evaluate pentru culturile arabile) posibil de acordat (din bugetul UE și din bugetul național) pentru suprafața de bază negociată de 7012666 ha.

Tabelul 11: Plățile directe posibil de acordat producătorilor români în perioada 2007-2009

	(euro)			
Plăți directe (culturi arabile)	2007	2008	2009	Total 2007-2009
Evaluări conform negocierilor	292691147	351229377	409767606	1053688130
Transferuri din bugetul dezvoltării rurale	115400000	161560000	184640000	461600000
Plăți directe din bugetul național (mecanismul "top-up")	122427344	153836813	178322282	
Total plăți directe	530518491	666626190	772729888	

Sursa: evaluări proprii.

Figura 5: Plățile directe posibil de acordat pe suprafața de bază negociată

Conform acestor evaluări sumele ce pot fi acordate pe suprafața eligibilă ar fi de 76 euro/ha în anul 2007 (din care 58 euro din bugetul comunitar și 18 euro din bugetul național) în 2008 – 95/ha euro, în 2009 – 110 euro/ha.

Judecățile la nivel macro demonstrează că România va fi un beneficiar net de fonduri comunitare la categoria plăți directe. Judecat însă la nivel microeconomic impactul poate fi mai puțin încurajant pentru producătorii eligibili.

În anul 2004 sprijinul bugetar la ha prevăzut să se acorde este de la circa 60 de euro (2,5 milioane lei/ha). Teoretic, se poate afirma că impactul pozitiv la nivelul producătorilor eligibili ar fi după aderare de doar 16 euro în cazul în care România are posibilitatea financiară de a cofinanța aceste plăți. Dacă acest lucru nu este posibil, atunci sprijinul comunitar va avea un impact negativ minor asupra producătorilor (aceștia pierzând practic 2 euro/ha) sau chiar nul dacă prin alocații bugetare naționale s-ar urmări compensarea acestei pierderi.

În cazul exploataților mixte sau specializate în producția animală sumele ar putea crește deoarece plățile directe evaluate pe baza datelor negociate în sectorul animal se vor acorda tot sub formă de plată pe suprafața funcție de câte animale eligibile există în exploatație (de exemplu pentru o vacă de lapte eligibilă, în ipoteza că tot laptele este destinat cotei: 3,7t/an și nu există autoconsum sau lapte dat pentru hrana animalelor, s-ar putea acorda în anul 2007: 37 euro/cap, în 2008: 46 euro și în anul 2009: 54 euro/cap). Valoarea totală maximă estimată pentru aceste plăți directe în perioada 2007-2009 se cifrează la 117 milioane euro pentru lapte, 199 milioane euro pentru carnea de vită și 125 milioane pentru carnea de oaie (Tabelul 12).

Dacă ținem cont de valoarea plăților directe stabilită prin pachetul financiar pentru România putem afirma că există diferențe semnificative ce se ridică la peste 615 milioane euro mai puțin față de evaluările prezentate în scenariul propus (vezi Tabelul 12).

Tabelul 12: Plățile directe estimate și propuse în pachetul financiar pentru perioada 2007-2009

		(mil euro)	
Plăți directe din bugetul UE estimate		Plăți directe stabilite prin pachetul financiar	Diferențe +/-
Culturi arabile	1053		
Lapte	117		
Carne de vită	199		
Carne de oaie	125		
Total plăți directe	1496	881	- 615
Transfer de la dezvoltare rurală	461	461	
Total	1958	1342	- 615

Având în vedere această diferență semnificativă între sumele propuse și ajustate ulterior prin pachetul financiar și cele estimate în scenariul propus, bazat pe reglementări și negocieri *se poate aprecia că Uniunea Europeană deja și-a exprimat temerile referitoare la capacitatea României de a fi complet pregătită pentru aderare (rezerva fiind de 30%)*. Dacă ținem cont de perioadele de tranziție (perioade de grație pentru producătorii români în care să atingă standardele europene) acceptate în urma negocierilor: 3 ani (până la 31.12.2009) pentru modernizarea și re tehnologizarea unităților de procesare a laptelui (28 unități), precum și pentru organizarea centrelor de colectare și a celor de standardizare lapte; 3 ani (până la 31.12.2009) pentru conformarea la cerințele comunitare a fermelor de vaci de lapte și la calitatea laptelui crud obținut; 3 ani (până la 31.12.2009) pentru modernizarea, re tehnologizarea unităților de tăiere și alinierea la standardele europene a unităților de procesare a cărnii (carne roșie 26 unități, carne de pasăre 2 unități), se poate afirma că nu toți producătorii pot îndeplini începând cu anul 2007 condițiile de eligibilitate.

2.3.2 Opțiuni de alocare a plăților directe

Până la data aderării României în Uniunea Europeană (2005 – 2006) alocarea plăților directe se va schimba semnificativ și astfel, toate plățile directe vor fi integrate într-o formă de plată unică, decuplată de producție, acordată pe exploatație (schema unică de plată). Suma aferentă acestei scheme va fi divizată în *titluri de plată*³ (*entitlements*) pentru a se

facilita transferul acestora între producători. Titlurile de plată pot fi transferate, cu sau fără terenul aferent, între fermierii din același stat membru. Un stat membru al UE poate defini regiunile în cadrul cărora transferul titlurilor de plată este limitat și poate ajusta titlurile la nivelul mediei regionale. Orice titlu care nu a fost utilizat timp de 5 ani, cu excepția cazurilor de forță majoră sau a altor circumstanțe excepționale, va fi alocat rezervei naționale. Tot în cadrul acestei scheme, fermierii vor primi titluri de plată pentru suprafețele lăsate necultivate (*set-aside*) calculate funcție de perioada de referință (2000-2002) și pe baza hectarelor eligibile (suprafața trebuie să acopere cel puțin 0,1 ha cu o lățime de cel puțin 10 metri. Pot fi acceptate și lățimi mai mici, 5 m, în cazuri particulare justificate prin condițiile de mediu specifice). Acestea pot fi supuse rotației sau pot fi utilizate pentru cultivarea culturilor energetice. Producătorii de culturi organice vor fi exceptați de la obligația necultivării terenurilor.

Acordarea plăților se va face funcție de: prezervarea mediului înconjurător, de

fiecare titlu de plată va fi calculat prin împărțirea sumei de referință la numărul de hectare ale exploatației. Solicitarea unui titlu de plată se face funcție de *hectarele eligibile*, definite ca fiind orice tip de teren agricol utilizat cu excepția culturilor permanente, pădurilor și a altor suprafețe utilizate în scopuri neagricole la 31 decembrie 2002. Aceste hectare "eligibile" pot fi utilizate pentru orice activitate agricolă cu excepția producției de legume, fructe și cartofi. Pentru producția animală fără un echivalent de bază în suprafață sau unde titularizarea se ridică la peste 10000 euro, solicitarea se va efectua cu condițiile corespunzătoare fiecărei ferme.

³ Conform noii Politici Agricole Comune

sănătatea plantelor și animalelor, de respectarea normelor privind bunăstarea animalelor, securitatea alimentelor etc (principiul *Cross-compliance*⁴). *Beneficiarii plăților directe vor fi obligați să mențină toată suprafața în condiții agricole bune.* Această obligație este valabilă la nivelul întregii ferme, aplicându-se sancțiuni pentru orice caz de neconformare. Se va aplica în toate sectoarele, atât la terenurile agricole utilizate cât și la cele neutilizate. Fermierii care primesc plata agricolă unică sau alte plăți directe în baza PAC, dar nu se conformează cu standardele impuse prin legislație vor fi sancționați prin reducerea parțială sau totală a plății, funcție de severitatea cazului. Astfel:

- se vor aplica penalități în cazul nerespectării celor 18 standarde europene prioritare (*good agricultural practices*);
- controlul se va efectua prin intermediul Sistemului Integrat de Administrare și Control (IACS).

Statul membru poate reține 25% din sumele neacordate prin nerespectarea standardelor, sumele astfel economisite

⁴ O problemă care a incitat la o serie de debateri aprinse și care nu a fost încă lămurită pe deplin se referă la modul practic de aplicare a “cerinței încrucișate”. În regulamentele publicate până în prezent, definiția Comisiei Europene pentru “cerințe încrucișate” este foarte generală, dat fiind faptul că este extrem de dificil să se stabilească standarde valabile pentru toate țările membre. Din acest motiv, *statele membre vor fi implicate activ în realizarea și implementarea standardelor necesare “cerinței încrucișate”*. Se apreciază că în anul 2004 statele membre și Comisia Europeană vor finaliza detaliile privind cerința încrucișată.

fiind la dispoziția statului membru, putând fi utilizate în alt mod.

Acordarea plăților directe prin sistemul plății agricole unice simplifică componenta principală a actualului sistem integrat de administrare și control (IACS) din UE iar pentru România, care oricum este încă destul de departe cu implementarea IACS, noua configurație vine să sprijine acest proces. Tot prin IACS se va face controlul încrucișat între titlurile de plăți și suprafețele necesare pentru activarea acestora. *Ca urmare, identificarea parcelor agricole și identificarea animalelor rămân fundamentale pentru noul sistem de administrare și control.*

În vederea asigurării unui anumit tip de audit al fermelor care primesc sprijin prin intermediul PAC se va înființa un “*sistem de consiliere agricolă*” care va fi obligatoriu ca parte a cerinței încrucișate. Într-o primă fază, acest sistem se va limita la producătorii ce primesc plăți directe de peste 15 000 euro pe an sau la cei cu o cifră de afaceri de peste 100000 euro pe an. Ceilalți fermieri vor putea intra în sistem pe baze voluntare. Serviciul de consiliere va furniza prin *feedback* sfaturi pentru fermieri în privința standardelor și bunelor practici ce se aplică în procesul de producție. Auditul la ferme va implica structurarea și regularizarea stocurilor, precum și contabilizarea fluxurilor de materiale și procese la nivelul fermei definite ca relevante pentru protecția mediului, siguranța alimentelor și bunăstarea animalelor.

Conform negocierilor România poate să decidă dacă va aplica după aderare schema unică de plată sau va aplica schema de plată pe suprafață timp de trei ani după data aderării.

În cazul aplicării schemei unice de plată ar trebui să aplice opțiunea de im-

plementare regională la fel cum au optat și celelalte state care au aderat, ceea ce înseamnă că se pot acorda “titluri de plată” uniforme /hectar pentru orice regiune. Plafioanele regionale ar trebui să se calculeze împărțind plafonul național pe regiuni. Plafonul național al schemei unice de plată se calculează pe baza parametrilor utilizați la calculul plăților directe (suprafața de bază productivitățile de referință și plafioanele) și pe baza cotelor de producție. În cazul României aceste sume trebuie ajustate cu procentul gradual de introducere al plăților directe. Plafioanele naționale pentru culturi arabile, carne de vită și oaie pot fi cuplate în această plată unică (dacă România decide astfel).

România poate opta și pentru plată unică pe suprafață (hectar) timp de trei ani după aderare (perioadă în care poate să-și perfecționeze IACS pentru ca să poată apoi administra schema unică de plată). La terminarea acestei perioade, Comisia Europeană va evalua stadiul implementării și va decide dacă această formă de plată va continua sau dacă se va trece la schema unică de plată. Plata unică pe suprafață/hectar trebuie să se limiteze la un pachet financiar anual determinat astfel: suma fondurilor disponibile pentru România pentru plăți directe (conforme cu schema de plată unică) plus celelalte scheme de plăți directe conform cu cele menționate în Anexa VI și I din (EC) No 1782/2003, calculate în conformitate cu reglementările europene și ajustate cu procentul gradual negociat pentru perioada 2007-2016.

În cadrul acestei scheme, valoarea plății pe hectar se calculează prin împărțirea plafonului național de plăți directe la suprafața agricolă. Suprafața agricolă este suprafața agricolă utilizată (SAU) stabi-

lită conform definiției EUROSTAT (Suprafața totală a terenurilor agricole, pășunilor și fânețelor permanente și grădinilor familiale), indiferent dacă este sau nu în producție la acea dată din anul premergător aderării, ajustat după criteriile aprobate de Comisie.

Dacă România va adopta această schemă atunci, conform negocierilor se pot acorda plăți pe suprafața eligibilă începând cu 0,3 ha. Conform cu obiectivele specifice politicii agricole naționale, după aprobarea Comisiei Europene plafonul minim de acordare a plății unice pe suprafață poate să fie stabilit la 1ha, cu condiția ca terenul să fie menținut în condiții bune (conform reglementărilor UE).

Dacă plățile unice pe suprafață depășesc pachetul național acordat României atunci trebuie să se facă ajustări

Ca rezultat al negocierilor s-a obținut suplimentarea plăților din bugetul național astfel, România poate să acorde plăți directe complementare (în cadrul schemei unice de plată) până la 55% din valoarea plăților directe la nivelul UE, în anul 2007, 60% în 2008 și 65% în 2009, iar din 2010 maximum 30% peste nivelul plăților din anul respectiv. Uniunea Europeană acordă o “excepție de la regulă” și anume, că în perioada 2007-2009 plățile directe (complementare care pot fi acordate din bugetul național) să fie parțial finanțate din fondurile de dezvoltare rurală din pachetul financiar pentru 2007-2009. Această contribuție trebuie să nu depășească 20% din alocarea anului respectiv dar România poate decide să înlocuiască rata anuală de 20% cu următoarele rate: 25% în 2007, 20% în 2008 și 15% în 2009.

Dacă România decide să aplice schema unică de plată pe suprafață, atunci ea trebuie să aibă capacitatea să finanțeze

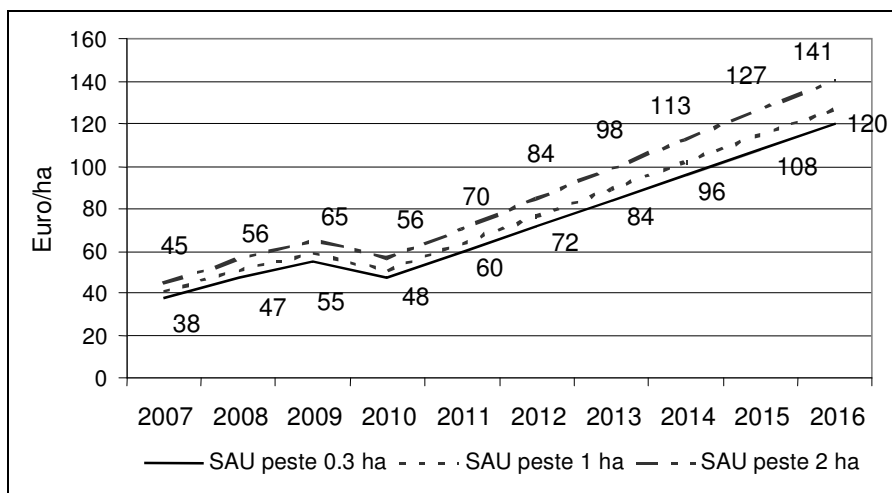
plățile directe eligibile (conform Anexei I EC 1782/2003). Valoarea acestor plăți se va stabili de comun acord cu Comisia Europeană funcție de obiectivele specifice politicii agricole din România. Sprijinul pentru perioada 2007-2009 trebuie să nu depășească diferența dintre nivelul plăților directe aplicabile pentru România conform cu articolul 143a din (EC) No 1782/2003 și 40% din nivelul plăților directe aplicabile la nivelul UE în anul 2004.

Plățile directe acordate producătorilor români (din bugetul comunitar și bugetul național) trebuie să nu depășească nivelul sprijinului acordat producătorilor UE (la nivelul anului 2004).

În următorii 2 ani România ar trebui să decidă cum va aloca plățile directe funcție de obiectivele politice naționale, marja de manevră fiind destul de limitată de reglementările UE și de rezultatele negocierilor. Deoarece încă sistemul integrat de administrare și control (IACS), absolut necesar implementării schemei unice de

plată, probabil că nu va fi pe deplin funcțional începând cu 2007 este posibil ca România să opteze pentru aplicarea plăților de suprafață. De asemenea, ținând cont de faptul că plata începând cu 0,3 ha ar putea să se dovedească mai degrabă un ajutor social decât un sprijin real pentru producători (conform recensământului general agricol există peste 1 milion de exploatații agricole cu o suprafață de 0,3-1 ha ceea ce corespunde unei suprafețe de peste 670 mii ha) este posibil ca suprafața minimă de acordare a plăților directe să fie de 1 ha. În Figura 6 sunt prezentate opțiunile de acordare a plăților directe pe suprafață.

Conform evaluărilor prezentate se poate afirma că opțiunea introducerii schemei unice de plată ar fi mai avantajoasă pentru producătorii români dacă România ar reuși să îndeplinească cerințele instituționale pentru aplicarea PAC imediat după 2007, în special Sistemul Integrat de Administrare și Control.

Sursa: evaluări proprii.

Figura 6: Opțiuni pentru acordarea plăților directe pe suprafață

2.3.3 Evaluarea sprijinului acordat prin Organizările Comune de Piață

Din lipsă de date statistice necesare unei evaluări realiste estimările sprijinului alocat organizărilor comune de piață au fost făcute doar pentru câteva produse: zahăr, tutun, orez și plante textile.

Estimarea sprijinului comunitar la zahăr

Organizarea Comună de Piață la zahăr este reglementată prin CR No 1260/2001 prin care UE sprijină producătorii de sfeclă de zahăr printr-un sistem complex de susținere a prețurilor și de limitare prin cote. În fiecare an se stabilește un preț țintă pentru zahărul alb⁵. Pentru ca prețul să se mențină în jurul valorii prețului țintă, agențiile de intervenție pot cumpăra (în cazuri extreme) zahăr alb sau brut (oferit pentru intervenție) la prețul de intervenție⁶, în funcție de o calitate standard.

Cantitatea de zahăr care poate fi vândută pe piața internă în UE, sau care este eligibilă pentru restituții la export, este limitată de cote. Există două tipuri de cote: cota "A" și cota "B". Fiecărui stat membru i se alocă atât cota "A" cât și cota "B".

În ce constă cota A și cota B?

La zahăr, pentru a compensa costurile

bugetare pentru intervenție și restituții la export, li se cere procesatorilor să plătească o cotizație de până la 2% din prețul de intervenție pentru zahărul "A" și "B" care se procesează. Dacă într-un an această cotizație este insuficientă pentru a acoperi costurile bugetare susținerii prețului la zahăr, o taxă adițională de până la 30% din prețul de intervenție poate fi impusă la cota "B" de zahăr. Cu toate acestea, în circumstanțe excepționale cotizația poate crește până la 37,5%.

Pentru a susține producătorii de sfeclă, li se cere procesatorilor să plătească un preț minim pentru sfecla de zahăr. Prețurile minime se bazează pe un preț de bază pentru sfeclă, care se stabilește în fiecare an pentru sfecla cu un conținut minim de zahăr de 16%⁷.

Întrucât cotizațiile plătite de procesatorii de zahăr acoperă aproape în totalitate costurile bugetare ale UE, *se spune, adeseori, despre politica în sectorul zahăr că este "autofinanțată"*. Trebuie totuși menționat că și în UE zahărul este un produs costisitor deoarece consumatorii plătesc un preț mai mare comparativ cu alte produse agroalimentare.

Anul 2004 va aduce schimbări importante în politica zahărului, care probabil se vor implementa începând cu anul 2005 urmând ca implementarea să dureze 4 ani. De asemenea, este posibil ca în anul 2008 să se revizuiască politica în acest sector. Propunerea de reformare a

⁵ Prețul de intervenție pentru zahăr A în anul de piață 2003-2004 pentru o tonă de zahăr produsă din 7.7 t sfecla este de 63,19 euro/100kg.

⁶ În zonele din UE unde s-a considerat că nu există deficit de zahăr, prețul de intervenție este de 63,19 euro/100kg. Prețul de intervenție pentru zahărul alb este totuși mare în unele zone considerate cu deficit de zahăr. De exemplu, în Spania prețul de intervenție este 64,88 euro/100kg.

⁷ Pentru anul 2003/2004 prețul de bază pentru sfeclă este de 47,67 euro/tonă. Prețul minim pentru sfecla de zahăr procesată în zahăr din cota "A" este 98% din prețul de bază, iar prețul minim pentru sfecla de zahăr procesată în zahăr din cota "B" este 68% din prețul de bază. Aceste prețuri minime pentru sfeclă sunt mai mari în zonele declarate cu deficit de zahăr.

politicii în acest sector vizează printre altele:

- reducerea substanțială a exporturilor prin diminuarea subvențiilor acordate pentru exporturi;
- suprimarea intervențiilor de piață și diminuarea prețului intern la zahăr și, în schimb, acordarea unor plăți decuplate pentru producătorii de zahăr.

Comisia Europeană apreciază că reforma sectorului va menține totuși producția de zahăr în parametrii competitivi. Principalii perdanți vor fi producătorii care prin plățile directe acordate vor beneficia de o compensare parțială a pierderii veniturilor. Consumatorii vor fi principalii câștigători deoarece se apreciază că prețul zahărului va scădea semnificativ în urma schimbărilor de politică. Tendința de diminuare a locurilor de muncă din acest sector (o tendință generalizată nu numai la nivelul UE⁸ dar și în țările care au aderat în 2004 și în țările care așteaptă valul al doilea) probabil că se va menține și, din acest motiv, s-a propus o schemă de reconversie profesională destinată fabricilor care nu vor mai fi competitive. Principalele măsuri de reformă propuse sunt:

- reducerea prețului de intervenție de la 632 euro/tonă la 421 euro/tonă, gradual pe o perioadă de trei ani;
- reducerea prețului minim la sfecla de zahăr de la 43,6 euro/tonă la 27,4 euro/tonă gradual pe o perioadă de trei ani;
- suprimarea intervenției publice și introducerea unui sistem de privat de stocare;
- reducerea cotelor comunitare de producție cu 2,8 milioane de tone (de la

⁸ Între anii 1990-2001 numărul fabricilor de zahăr în UE a scăzut de la 240 la 135 iar locurile de muncă s-au diminuat cu 17000.

17,4 milioane tone la 14 milioane tone) gradual în trei ani;

- reducerea subvențiilor la export cu 2 milioane de tone (de la 2,4 milioane tone la 0,4 milioane tone);
- introducerea unui sprijin decuplat pentru producătorii de sfeclă (care pot acoperi parțial – 60% – pierderile de venit);
- cote transferabile între operatorii din statele membre;
- schemă de reconversie de 250 euro/tonă destinată fabricilor necompetitive care vor ieși de pe piață.

În aceste condiții este posibil ca o serie de câștiguri ale negocierilor încheiate și la acest capitol să sufere modificări la momentul aderării. De asemenea, realizarea cotelor stabilite poate deveni un obiectiv important, deoarece dacă aceste producții nu se realizează este posibil ca aceste cote să se piardă sau să se transfere altor state.

Estimarea sprijinului comunitar pentru acest sector după 2007 se bazează pe ipoteza că până în 2007 România va produce zahăr la nivelul cotelor negociate iar Organizarea Comună de Piață în acest sector va rămâne neschimbată (CR No 1260/2001). Randamentul la extracție va fi de 10.69 t sfeclă /1tonă zahăr (72% față de media UE). Nu s-au făcut evaluări ale bugetului necesar pentru realizarea cotei de izoglucoză

Conform ipotezelor prezentate în Tabelul 13, am evaluat bugetul total destinat producerii cotei de zahăr din sfeclă, atât pentru producători cât și pentru procesatori (aplicând coeficienți de corecție funcție de randamentul din România), precum și bugetul necesar producerii cotei de zahăr din zahăr brut. Pentru acuratețea evaluărilor s-a ținut cont și de

Tabelul 13: Ipoteze de lucru

Producții în 2007	Tone	CR No 1260/2001	
Cota totală de zahăr din sfeclă din care:	109164	Prețul de bază pentru sfeclă (euro/t sfeclă)	47,67
- Cota A	99240	Sfecla pentru cota A (euro/t sfeclă)	46,72
- Cota B	9924	Sfecla pentru cota B (euro/t sfeclă)	32,42
Cota totală de zahăr rafinat din zahăr brut	329636	Prețul de intervenție zahăr A 2003-2004 (la un randament de 7,7 t sfeclă pentru 1t zahăr) (euro/t zahăr)	631,9
Cota totală de izoglucoză	9981	Preț intervenție pentru zahăr B (euro/t zahăr)	392,00
- Cota A	9790	Taxe pentru schema de autofinanțare (aplicabile la toată cota de zahăr) (euro/t zahăr)	12,76
- Cota B	191	Taxe pentru schema de autofinanțare pentru cota B (euro/t zahăr)	224,21
		Taxe adiționale pentru zahăr A (euro/t zahăr)	13,00
		Taxe adiționale pentru zahăr B (euro/t zahăr)	246,00
		Ajutor pentru procesare zahăr brut (euro/t zahăr)	29,20

valoarea și circuitul taxelor din schema de autofinanțare specifică acestui sector.

Conform estimărilor bugetul total destinat realizării cotei de zahăr negociate este de *68,93 milioane de euro* din care:

– 63,5 milioane euro pentru realizarea cotei de zahăr din sfeclă din care:

- pentru producătorii de sfeclă 33,9 milioane euro;
- pentru procesatori 29,6 milioane euro;

- valoarea taxelor care intră în circuitul filierei destinată autofinanțării este de 7,3 milioane euro;

– pentru procesarea zahărului brut 5,5 milioane euro iar valoarea taxelor destinate autofinanțării care intră în circuitul procesării cotei de zahăr brut este de 4,2 milioane euro.

Pentru perioada 2007-2009 bugetul destinat acestui sector se va ridica la 206,7 milioane de euro ceea ce reprezintă

peste 28% din bugetul destinat măsurilor de piață din pachetul financiar pentru România.

Dacă strategia de redresare a acestui sector și de funcționare eficientă a filierei integrate va da rezultatele scontate iar România va realiza cota de zahăr negociată încă din anul 2007, precum și dacă Organizarea Comună de Piață a acestui sector va rămâne neschimbată, se poate aprecia că acest sector ar putea fi un beneficiar al integrării, sumele care s-ar putea aloca fiind semnificative comparativ cu situația curentă.

Dacă politica sectorului se va schimba (după principiile prezentate anterior) atunci bugetul destinat sectorului se va diminua semnificativ. Dacă operăm doar două posibile schimbări în raționamentul evaluării precedente și anume: reducerea prețului de intervenție de la 632 euro/tonă la 421 euro/tonă și reducerea prețului minim la sfecla de zahăr de la 43,6 euro/tonă la 27,4 euro/tonă. și considerăm că în cazul României cotele negociate se vor reduce conform tendinței generale prognozate pentru UE (20% față de nivelurile actuale), *bugetul total pentru realizarea cotei de zahăr din sfeclă ar putea fi de 33 milioane euro adică cu 48% mai mic față de sumele evaluate anterior în ipoteza că politica acestui sector ar rămâne neschimbată.* Bugetul pentru producătorii de sfeclă ar fi de 14 milioane euro cu 65% mai mic față de prima variantă iar pentru procesatori bugetul ar putea fi de 18,8 milioane de euro, deci cu 36,5% mai mic față de prima variantă. De asemenea, bugetul destinat rafinării zahărului brut se va diminua probabil cu 20% în care și această cotă se va diminua.

Dacă politica sectorului se va schimba după principiile prezentate până în 2007,

atunci s-ar putea să se recurgă la noi negocieri prin care s-ar putea diminua cotele deja negociate cu maximum 20% și poate că s-ar putea obține o parte din compensațiile care se vor oferi producătorilor și procesatorilor din UE pentru diminuarea efectelor schimbării acestei politici. Valoarea maximă a acestor compensații care s-ar putea aplica în cazul României ar putea fi:

- 2,2 milioane euro destinate fabricilor de zahăr neperformante în vederea reconversiei;
- 11,9 milioane euro plăți directe pentru producătorii de sfeclă.

Dacă se vor aplica aceleași principii “de tratament” ca și în cazul celorlalte plăți directe (25% din valoare celor acordate în UE în 2007, 30% în 2008 și 35% în 2009) atunci valoarea acestui sprijin decuplat ar putea fi de 10,6 milioane euro în perioada 2007-2009.

Este posibil însă ca pentru procesare să nu se obțină prin negocieri aceste compensații dacă producțiile nu vor crește până în 2006-2007 până la nivelul cotelor deja negociate. *Creșterea producției de zahăr și revigorarea sectorului până la acea dată devine imperativă și pentru a oferi o nouă bază de negocieri în momentul aderării pentru oferirea unui cuantum de compensații similare celor care se vor oferi în UE pentru reconversia unităților de procesare neperformante.*

Estimarea sprijinului comunitar la tutun, orez și plante textile

Pentru estimarea sprijinului acordat prin Organizarea Comună de Piață la aceste produse s-a plecat de la aceeași ipoteză că aceste sectoare vor fi pregătite să producă din anul 2007 conform cotelor

negociate și conform cerințelor comunitare referitoare la calitate.

În Tabelul 14 sunt prezentate reperatele care au stat la baza evaluării sprijinului comunitar pentru aceste produse. Conform evaluărilor se poate spune că prin

organizarea comună de piață la tutun acest sector ar primi un sprijin de peste 32 milioane euro, pentru plante textile sprijinul comunitar ar fi de 91 mii de Euro iar pentru orez de 63 mii de euro.

Tabelul 14: Ipoteze de lucru

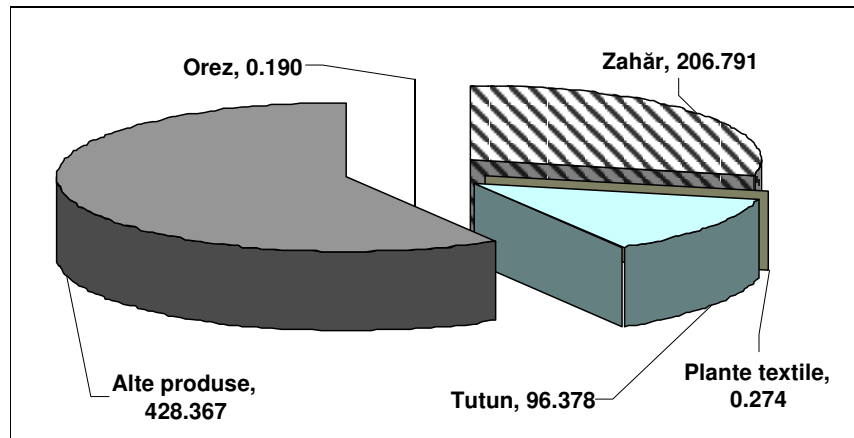
Produse evaluate	Rezultate negocieri	Reglementare Baza de calcul	Valoare sprijin (milioane euro)
Orez		(EC) No 1782/2003.	0,063
Suprafața de bază	500 ha	126.75 euro/ha	
Productivitatea de referință	1,681 t/ha		
In și cânepă		(EEC)No1164/89 (EC) No 2316/1999. (EC) No 1673/2000	0,091
- Cantitatea națională garantată			
- Fibre lungi	42 tone	200 euro/tonă	
- Fibre scurte	921 tone	90 euro/tonă	
Tutun		(EEC) No 2075/92,	32,126
Cantitatea națională garantată din care:	12312 tone		
- Virginia	4647 tone	2980.62 euro/tonă	
- Burley	2370 tone	2384.23 euro/tonă	
- Oriental și semi-oriental	5295 tone	2384.23 euro/tonă	

Estimările pentru valoarea sprijinului necesar de acordat României pentru măsuri de piață în cazul tuturilor produse analizate este de peste 100 milioane euro anual (din care 69 milioane pentru zahăr, 32 milioane pentru tutun și 0,15 milioane pentru plante textile și orez) în cazul în care cotele negociate ar fi realizate.

Pentru perioada 2007-2009 necesarul pentru sprijinul acestor produse ar fi de peste 300 milioane euro. Cum în pachetul financiar propus României valoarea sprijinului financiar pentru susținerea pieței este de 732 milioane euro, pentru sprijinul

celorlate produse (lapte, fructe și legume proaspete și procesate, vin, carne de porc, vită și pasăre, ouă, hamei, nuci etc) ar rămâne 432 milioane euro. Structura posibilă și valoarea acestor alocări pentru perioada 2007-2009 este prezentată în Figura 6.

În condițiile în care toți producătorii și procesatorii vor fi eligibili și în condițiile în care aceștia vor îndeplini standardele comunitare referitoare la siguranța alimentelor și la normele sanitar-veterinare și fito-sanitare, atunci probabil că România ar putea fi și în acest caz un beneficiar net al fondurilor comunitare.

Sursa: evaluări proprii.

Figura 6: Structura fondurilor necesare sprijinirii piețelor pentru perioada 2007-2009

Bugetul MAPDR pentru anul 2004 prevede fonduri pentru susținerea pieței (după alte principii și mecanisme decât cele stipulate în Organizările Comune de Piață) de circa 32% din volumul total (circa 300 milioane euro). Dacă alocările bugetare ale UE vor fi în anul 2007 de 183 milioane euro (25% din pachetul financiar alocat) atunci impactul asupra producătorilor și procesatorilor va fi unul negativ (circa 120 milioane euro) dacă ne comparăm cu situația anului 2004. Dacă sumele propuse în pachetul financiar pentru sprijin de piață vor fi egale pentru cei trei ani atunci impactul negativ s-ar diminua.

3. Unele concluzii

Chiar dacă la nivel macroeconomic evaluările privind implicațiile financiare ale aderării la UE teoretic sunt semnificativ pozitive, totuși, judecând la nivel microeconomic s-ar putea ca aceste

“câștiguri”, mai ales imediat după aderare, să fie de fapt pierderi sau impactul să fie aproape nul sau nesemnificativ.

Aceste estimări evaluate după ipoteza în care România este pe deplin pregătită să adere la UE pot fi însă mult afectate în sens negativ dacă situația reală nu va fi foarte diferită, în sensul că nu se vor acoperi cotele (și în acest caz se găsesc sectoarele sensibile: zahăr și lapte), nu se vor îndeplini standardele de calitate (sectoarele de procesare și abatorizare). Trebuie menționat însă că perioadele de tranziție negociate pentru unele produse referitoare la îndeplinirea standardelor de calitate ar putea atenua posibilele șocuri de după aderare. Produsele agroalimentare vor fi destinate doar pieței interne.

Experiența de câteva luni de “stat membru” a Ungariei vine în sprijinul acestei afirmații.

De asemenea, impactul deloc de neglijat asupra consumatorilor prin creșterea prețurilor va fi cu siguranță semnificativ, mai ales dacă sectorul nu va

acelera ritmul reformelor prin care să se îmbunătățească competitivitatea.

Implementarea PAC pe actuala structură a sectorului agroalimentar și rural ar putea transforma producătorii și procesatorii români din potențiali beneficiari ai adoptării PAC în perdanți.

O problemă majoră o reprezintă alegerea tipului potrivit de politică agricolă pentru următorii ani. Alternativele alocării resurselor bugetare limitate sunt extrem de restrânse:

- după modelul actual, preponderent spre stimularea producției într-o piață încă nefuncțională și netransparentă, unde riscul ca acest stimul să fie perceput greșit și să nu-și atingă scopul peste doi ani când regulile se vor schimba, sau
- spre programe menite să stimuleze competiția și să-i pregătească pe producători în timpul scurt care a mai rămas în ceea ce privește cerințele de pe Piața Comună;
- spre adoptarea acelorași mecanisme de Politică Agricolă Comună înainte de aderare.

Argumente pro și contra pot fi identificate în cazul oricărei alternative prezentate.

Utilizarea eficientă a resurselor bugetare din agricultură prin reorientarea acestora spre programe care să stimuleze eficiența și mai puțin sau deloc spre sprijinirea prețurilor sau subvenționarea exporturilor ar trebui să fie primordială.

Adoptarea măsurilor de politică agricolă după modelul curent al PAC nu este oportună în actuala structură. Producătorii trebuie mai mult familiarizați cu Organizarea Comună de Piață și cu măsurile de politică de dezvoltare rurală dar mai ales cu cerințele privind noile standarde referitoare la calitatea și siguranța ali-

mentelor, la bunăstarea animalelor și “codul de bune practici agricole”. De asemenea, prezentarea oportunităților și riscurilor de după aderare sunt elemente care ar trebui să fie cât mai mult mediatizate.

În acest sens sprijinul prin consultanță agricolă centrată în următorii trei ani pe învățarea “ABC” –ului Noii Politici Agricole Comune și implicațiile implementării acesteia ar avea un efect benefic asupra conștientizării necesității de schimbare a mentalităților și ar putea stimula reacții pozitive în direcția creșterii competitivității sectorului.

Plățile directe în actuala structură de sprijin (2,5 milioane lei/ha destinat fermelor mici de până la 5 ha de care vor beneficia 4,4 milioane producători agricoli) trebuie să se adapteze la noile coordonate ale PAC revizuite. Criteriile privind eligibilitatea pentru plățile directe au fost lăsate la îndemâna decidenților politici, pragul minim fiind stabilit de UE la 0,3 ha. În acest sens, evaluări și simulări prospective de alocare a plăților directe pe mai multe variante ar putea oferi un cadru orientativ decidenților politici pentru ca aceste plăți directe să nu se transforme într-un sprijin de natură socială.

Evaluarea numărului și tipologiei fermelor de semi-subsistență este extrem de importantă deoarece o parte importantă dintre acestea ar putea migra spre categoria fermelor comerciale iar din bugetul dezvoltării rurale se poate acorda un sprijin substanțial.

Sprijinul pentru irigații, pentru semințe și utilizarea materialului genetic de calitate superioară și creditul agricol pentru producție nu sunt compatibile cu noua PAC, iar continuarea acestui tip de sprijin trebuie făcută cu precauție în următorii ani.

Deoarece din 2007 PAC se va ghida după alte principii și anume, prezervarea mediului înconjurător, ar trebui introduse treptat și astfel de programe. Schema generalizată de introducere a Plății Unice pe Suprafață condiționată de exploatarea terenului în condiții prietenoase față de mediu înconjurător ar trebui, de asemenea, mediatizată la nivelul producătorilor agricoli.

Facilitarea creării unui sector competitiv prin stimularea antreprenoriatului în zona rurală ar putea conduce la o “selecție naturală” printre fermele de semi-subsistență cu potențial de dezvoltare spre

ferme comerciale și spre oportunități de activități non agricole, mai ales pentru exploatarea de subsistență și cele semi-subsistență care nu au șanse să devină comerciale.

Conform unui studiu – *Romanian Food and Agriculture in a European Perspective* – realizat de experții de la Banca Mondială în colaborare cu experți români, în octombrie 2003, separarea clară a măsurilor de tip rural și social de măsurile și instrumentele de politică agricolă ar crea un cadru propice pentru stimularea eficienței și competitivității în sectorul agroalimentar.

Bibliografie

Pouliquen, A., *Competitivitatea și veniturile agricole în sectoarele agroalimentare din țările central și est europene*, 2001.

Alexandri, C.; Rusu, M.; Șerbănescu, C., *Studiu privind măsurile posibile pentru consolidarea fermelor în contextul aderării la Uniunea Europeană: cazul României*, Studiu elaborat în cadrul proiectului FAO TCP/ROM/0167, 2003.

Ciupagea, C. (coord.), Marinaș, L.; Țurlea, G.; Unguru, M.; Gheorghiu, R.; Jula, D., *Evaluarea costurilor și beneficiilor aderării României la UE*, Studii de impact PAIS II, Institutul European din România, 2004.

Comisia Europeană, *A Financial Package for the Accession Negotiations with Bulgaria and Romania*, Communication from the Commission, Brussels, 19.2.2004.

Comisia Europeană, *Analiza Impactului asupra Piețelor Agricole și a Veniturilor a extinderii UE către țările cen-*

tral și est europene, Directoratul General pentru Agricultură, 2002.

Giurca, D., Șerbănescu, C., *Produsele agroalimentare românești în schimburile internaționale – o analiză a competitivității în cadrul CEFTA*, Davidovici, I.; Gavrilescu, D. (coord), ‘Economia creșterii agroalimentare’, București, Editura Expert, 2002.

Giurca, D., *Impactul extinderii UE asupra unor produse agroalimentare românești sensibile: sumarul analizei cost-beneficiu și principalele probleme ale negocierii*, poster prezentat la al X-lea Congres al Economistilor Agrarieni, Zaragoza, Spania, 2002.

Giurca, D.; Rusali, M., *WTO Commitments of Romania: Problems upon EU Accession*, Proiect Phare RO 9505-04-01, 1998.

Davidova, S.; Giurca, D.; Rusali, M.; Hubbard, L., *WTO Commitments and CAP Adoption in CEECs: The Case of Romania*. MOCT-MOST 9, Kluwer Academic Publisher, 1999.

Dumitru, M.; Diminescu, D.; Lazea, V., *Dezvoltarea rurală și reforma agri-*

- culturii românești*, CERPE, 2004.
- Giurca, D.; Rusali, M., *WTO Commitments and CAP Adoption in Romania: Model Results*, Davidova, S. și Thomson, K. (coord), 'Romanian Agriculture and Transition Toward the EU', Lexington Books, 2003.
- Idu, N. (coord.), *Costuri și beneficii ale aderării la Uniunea Europeană pentru țările candidate din Europa Centrală și de Est*, Institutul European din România București, 2001.
- Leonte, J. (coord); Giurca, D.; Câmpeanu, V., *Politica Agricolă Comună-consecințe asupra României*, Studii de impact PAIS I, Institutul European din România, 2003.
- Leonte, J.; Firici, C.; Burtea, V.; Balanica, S.; Preda, M., *Bunăstarea economică (costuri și beneficii) a aderării României la UE*, Proiect Phare RO 9505-04-01, 1998.
- Manoleli, D (coord); Giurca, D.; Chivu, L.; Câmpeanu, C., *Ierarhizarea priorităților de dezvoltare agricolă și rurală în România. Influențele noii reforme a Politicii Agricole Comune*, Studii de impact PAIS II, Institutul European din România, 2004.
- MAPDR, *Strategia de dezvoltare durabilă a agriculturii și alimentației din România*, 2004.
- Rusali, M.; Giurca, D., *Constraints and Perspectives of the Romania's Accession to the EU, within WTO Commitments on Agriculture*, The 77th EAAE Seminar "International Agricultural Trade: Old and New Challenges", Helsinki (Finland), August 17-18, 2001.
- Rusali, M.; Giurca, D., *Costs and Benefits of EU Accession for Romanian Agro-food Sectors*, PHARE Project RO 9804-03-01, 2002.
- Rusali, M.; Giurca, D., *Impactul adoptării PAC asupra pieții principalelor produse agroalimentare românești*, 'Caietul 5 ESEN - 2', "Probleme ale integrării României în UE. Cerințe și evaluări", Secția de Științe Economice, Juridice și Sociologice a Academiei Române, Grupul de reflecție Evaluarea Stării Economiei Naționale, INCE - CIDE, 2001.
- Șerbănescu, C. (coord.); Alexandri, C.; Davidovici I.; Gavrilesco, D.; Luca, L., *Macro-economic Framework for the Agricultural Policy*, working paper for "Strategy for Agriculture and Rural Development in Romania", FAO și MAPDR, București, 2003.
-